

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye a következő témakörben: „Foglalkoztatáspolitikai: Az EGSZB szerepe a bővítés után és a lisszaboni folyamat szempontjából”

(2005/C 221/18)

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2004. július 1-jén úgy döntött, hogy az eljárási szabályzat 29. cikkének (2) bekezdése értelmében az alábbi témáról „Foglalkoztatáspolitikai: Az EGSZB szerepe a bővítés után és a lisszaboni folyamat szempontjából” saját kezdeményezésű véleményt dolgoz ki.

A munkák előkészítésével megbízott „Foglalkoztatáspolitikai, szociálpolitikai és uniós polgárság” szekció 2005. január 20-án fogadta el véleményét. A jelentést Wolfgang GREIF készítette.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2005. február 9–10-én tartott, 414. plenáris ülésén (a február 9-i ülésen) 138 igen szavazattal, 1 szavazat ellenében és 4 tartózkodással a következő véleményt fogadta el:

1. Bevezetés:

1.1 2000 márciusában a lisszaboni Európai Tanács egy ambiciózus reformprogramot indított el a növekedésre és a foglalkoztatásra vonatkozó nagyra törő célokkal. Eszerint a tudásalapú gazdaságban a versenyképesség fokozásának és a tartós, nagyobb arányú foglalkoztatást hozó gazdasági növekedésnek a munka minőségének javulásával és a társadalmi kohézió erősödésével kell összekapcsolódnia. Széles körű egyetértés táplálta azt a reményt, hogy ennek megvalósulása a kibővített unió programját Európa polgárai számára érezhetően közelebb hozhatja.

1.2 Tekintve az aktuális gazdasági helyzetet, az a veszély fenyeget, hogy a 2010-re kitűzött célok, különösképp a foglalkoztatási célok, nem teljesülnek, s így az egész folyamat hitelét vesztheti. Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság úgy véli, hogy ezt a hitelességi problémát csak akkor lehet enyhíteni, ha az emberek bízhatnak abban, hogy valamennyi felelős politikus energikusan törekszik arra, hogy következetesen megvalósítsa a lisszaboni stratégiát, annak egybecsengő és egyenrangú céljaival (a versenyképesség javítása, gazdasági növekedés több és jobb munkahellyel, a társadalmi összetartozás erősítése, valamint a fenntartható ökológiai fejlődés) együtt.

1.3 Az EGSZB attól a meggyőződéstől vezérelve, hogy a lisszaboni stratégiának nem új napirendre, hanem sokkal inkább egy olyan új politikára van szüksége, amely az önmaga által kitűzött célokat megfelelő intézkedéseknek – mindenekelőtt az egyes tagállamok szintjén való – bevezetésével el is akarja érni, ezzel a saját kezdeményezésű véleményével, mely „A lisszaboni stratégia végrehajtásának javítása”⁽¹⁾ című véleményét egészíti ki, rá akar mutatni a központi foglalkoztatáspolitikai kihívásaira, és a folyamat további végrehajtásához 2010-ig ajánlásokat kíván tenni.

2. Lisszabon félidejű mérlege: Európa jócskán eltávolodott a szélesebb körű és jobb foglalkoztatáshoz vezető úttól

2.1 A lisszaboni stratégiában a versenyképesség fokozása és a tartós gazdasági növekedés olyan lényeges eszközök, amelyekkel Európában több és jobb munkahely teremthető, a társadalombiztosítási rendszerek szilárdabb alapra helyezhetők, és ezzel garantálható a szegénység és perifériára kerülés elleni védelem. Az EGSZB ezt a teljességre törekvő politikai megközelítést a lisszaboni stratégia figyelemre méltó érdemének tartja.

2.2 A foglalkoztatáspolitikai területén Lisszabonból új impulzusoknak kellene kiindulniuk az európai foglalkoztatási stratégia számára, erősíteni kellene az aktív foglalkoztatáspolitikai hozzájárulását a szegénység leküzdéséhez, támogatni a vállalkozókat, mint a növekedés és a foglalkoztatás fontos motorjait, valamint EU-szerte növelni kellene mennyiségi célleírányzatok révén az aktív keresők arányát.

– Így 2010-ig az összesített foglalkoztatási arányt az EU átlagában 61 %-ról 70 %-ra, a nők foglalkoztatási arányát pedig 51 %-ról 60 %-ra kellene emelni. Ehhez egy évvel később Stockholmban időközi célokat tűztek ki (2005-ig 67 %-os teljes foglalkoztatási arányt, a nőknél pedig 57 %-os arányt). Ezen felül új célkitűzést állapítottak meg az 55 és 64 év közötti korúak foglalkoztatási arányának növelésére, amelyeknek 2010-ben 50 %-osnak kellene lennie.

⁽¹⁾ Az EGSZB „A lisszaboni stratégia végrehajtásának javítása” című véleménye (előadó: Bruno VEVEER, társelőadók: Ernst Erik EHNMARK és John SIMPSON) (HL C 120., 2005.05.20.).

- Felszólították az egyes tagállamokat arra, hogy eltérő alaphelyzetükből kiindulva annak megfelelő, nagyra törő nemzeti célokat tűzzenek ki. Tehát azok az országok is, amelyek 2000-ben már 70 % fölötti foglalkoztatási aránnyal rendelkeztek (mint például Svédország, Hollandia, Dánia és az Egyesült Királyság) vagy majdnem elérték ezt (Ausztria, Portugália és Finnország), járuljanak megfelelően hozzá a lisszaboni célokhoz.

2.3 Lisszabon azonban nemcsak a „nagyobb foglalkoztatottság” kilátását teremtette meg, hanem abban is újat hozott, hogy a teljesítő- és versenyképességet mindenekelőtt az innováció támogatásán és a munka jobb minőségén keresztül kell elérni: a humán tőkébe, a kutatásba, technológiába és innovációba való befektetések ezáltal ugyanazt az elsőbbséget kapták meg, mint a munkaerőpiac- és szerkezetpolitikai orientációk. Ennek megfelelően további mennyiségi célokat fektettek le, így többek között az egy főre eső humántőke-befektetések növelését, illetve az élethosszig tartó tanulás támogatását (az összes keresőképes korú felnőtt 12,5 %-ának részvétele továbbképzéseken, azon 18 és 24 év közöttiek számának felére csökkentése, akik nem folytatják iskolai tanulmányaikat vagy nem vesznek részt szakmai képzésben), a K+F-aránynak a bruttó hazai termék 3 %-ára való emelése (úgy, hogy ennek kétharmadát adják a magánszektor befektetései) vagy a gyermekgondozói rendszer kiépítése (bölcsődei helyek rendelkezésre bocsátása a 0-3 évesek 33 %-a részére, illetve óvodai helyeké 3 évestől az iskolakötelezettség koráig a gyermekek 90 %-a számára).

2.4 Némi kezdeti siker ellenére Európa 2004 közepén még távol van ambiciózus céljaitól. Az európai gazdaság már egymás után a harmadik évet éli meg nagyon alacsony, lényegesen a potenciális lehetőségek alatti növekedéssel. A gazdasági élénkülés általában véve vontatottan halad, és a magas olajárak, valamint a jelentős globális kiegyensúlyozatlanságok miatt nagyon törekeny. Félidejű mérlegként kijózanodva meg kell állapítani, hogy a lisszaboni foglalkoztatási célokat nagy valószínűséggel nem érjük el 2010-ig.

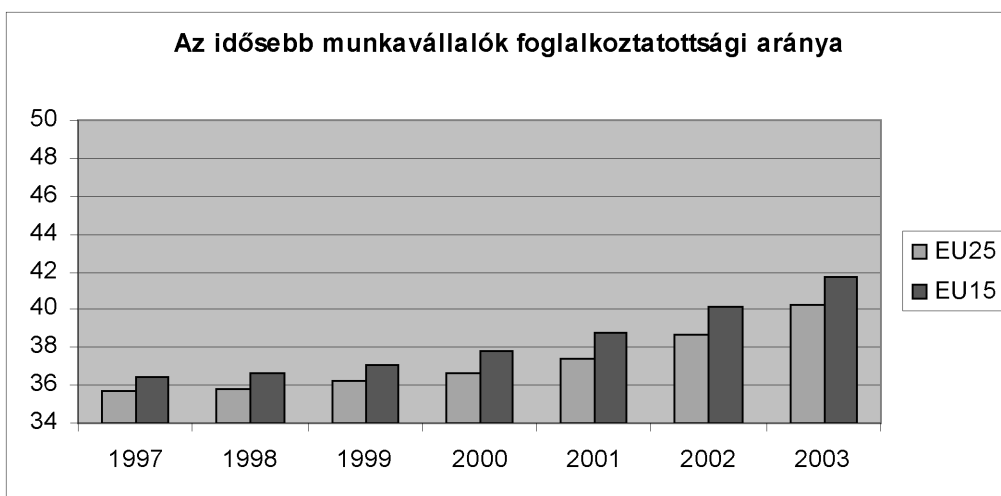
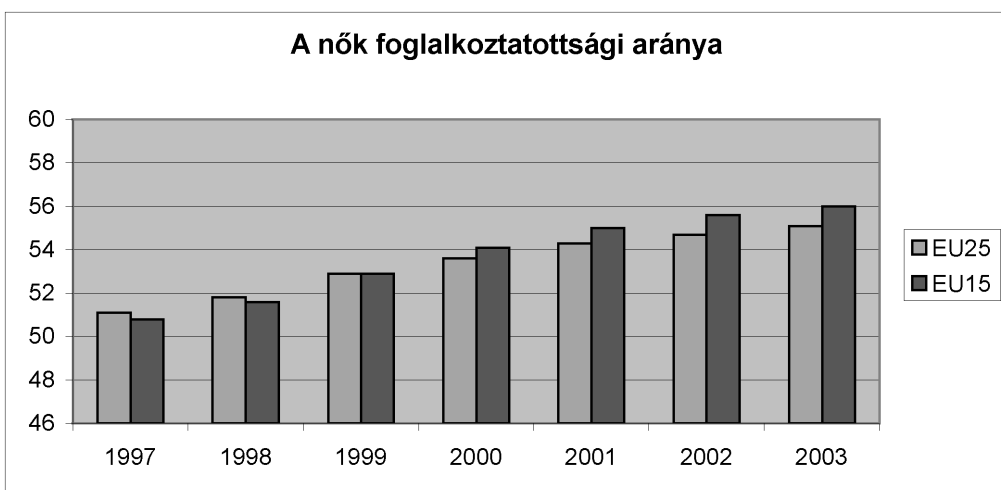
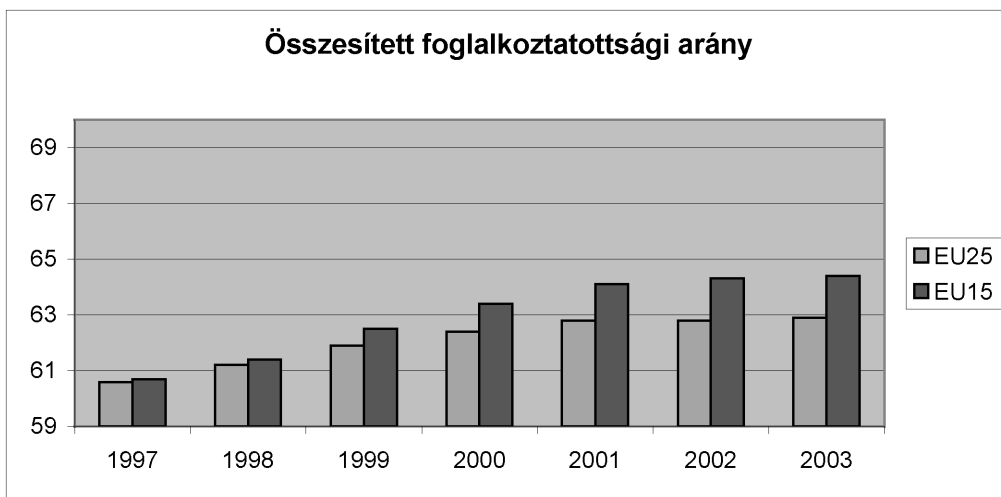
2.5 Mind a három (1–3) ábra (lásd alább: a megadott legmagasabb érték felel meg a lisszaboni célnak) azt mutatja, mennyire valószínűtlen, hogy a lisszaboni célokat 2010-re elérhetjük.

- Mind az összesített foglalkoztatási arány, mind a nők foglalkoztatási aránya gyorsan emelkedett a kilencvenes évek végén, amikor az európai gazdaság viszonylag gyorsan nőtt. A fellendülés gyengülése, melynek oka az volt, hogy a makrogazdasági politika a külső megrázkódtatásokat nem fogta fel kielégítően, 2001-ben gyakorlatilag megállította az összesített foglalkoztatottsági arány kedvező alakulását. A nők foglalkoztatási aránya még további fél százalékkal nőtt évente. A gazdasági növekedés gyors fokozódása esetén ez a cél – legalábbis a régi tagországok körében – 2010-re elérhető lenne.
- Az idősebb munkavállalók körében a régi uniós tagországok esetében több mint 8 %-os, az új, 25 tagú EU esetében közel 10 %-os különbség van a foglalkoztatási cél és a tényleges arány között, így ez a legnagyobb és a legnehezebben áthidalható szakadék⁽²⁾. Mindenesetre az, hogy a növekedési ütemek a fellendülés gyengülése ellenére fokozódnak, arra látszik utalni, hogy a lisszaboni stratégia keretében a korai nyugdíjba menetel elkerülésére és a idősebb kor munkában töltésének támogatására tett intézkedéseknek volt némi hatásuk. Így például a munkából való kilépés átlagos életkora a 2001-es 60,4 évről 2002-re 60,8 évre emelkedett.⁽³⁾ A foglalkoztatás másik két fő jelzőszáma esetében ezzel szemben ironikus módon a lisszaboni stratégia meghirdetése előtt a célsávban szereplő növekedés volt tapasztalható, amely azóta már nem igaz. Ez egyértelműen mutatja, hogy milyen fontosak a ciklikus és a makrogazdasági tényezők, amelyeket azonban az úgynevezett „strukturális” intézkedésekre történő összpontosítás miatt elhanyagoltak, pedig mindkettőnek megvan a jelentősége.

⁽²⁾ Ezzel kapcsolatban lásd a 2004.12.16-i EGSZB véleményt: „Az Európai Bizottság Közleménye a Tanácshoz, az Európai Parlamenthez, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottsághoz és a Régiók Bizottságához Az idősebb munkavállalók foglalkoztatottságának emelése és a munkaerőpiacról történő kivonulás késleltetése címmel” (előadó: Gérard DANTIN) (HL C 157., 2005.06.28.).

⁽³⁾ Lásd az Európai Bizottság közleményét: „Az idősebb munkavállalók foglalkoztatottságának emelése és a munkaerőpiacról való kivonulás késleltetése”, COM (2004) 146 final.

1–3. ábrák: A lisszaboni foglalkoztatási célkitűzések alakulása: (*)

(*) Jelenleg csak 2003-ra vonatkozóan rendelkezünk Eurostat-adatokkal. Mivel a foglalkoztatás nagyon lassan növekszik, a 2004. évi számok a legjobb esetben kismértékben meghaladják majd a 2003. évi adatokat.

2.6 A Lisszabonban célként kitűzött 70 %-os arány eléréséhez 2010-ig mintegy 15 millió új munkahelyet kellene létrehozni a régi, 15 tagú EU területén és 22 milliót az új, 25 tagú EU-ban, vagyis több mint 3 milliót évente, annyit, mint 2000-ben a 15 tagú EU-ban, amely több mint egy évtizedre visszamenőleg a legjobb év volt foglalkoztatás szempontjából.

2.7 Az EU-bővítés új gazdasági dinamizmust hoz egész Európa számára, azonban rányomja a bélyegét a foglalkoztatás alakulására is. Amint a grafikonok mutatják, az új tagállamokban a foglalkoztatottsági arányok jelentősen lemaradnak a 15-tagú EU számai mögött. A 90-es évek végén – mindenekelőtt a nők esetében – még nem ez volt a helyzet. Másrészt az új tagállamokban a gazdasági fejlődés jelenleg egyértelműen dinamikusabb; van, ahol az éves növekedési ütemek jóval 4 % fölött vannak. Az EU-nak foglalkoztatási stratégiájának kialakítása során különleges figyelmet kell szentelnie az új tagállamok igényeinek, annak érdekében, hogy ezek az országok is teljesíteni tudják a közösségi foglalkoztatási célokat. Ennek során – tekintettel az eurózónához való tervezett csatlakozásra – a konvergencia kritériumoknak olyanoknak kell lenniük, hogy ne akadályozzák, hanem elősegítsék a gazdaság és a foglalkoztatás növekedését. Az EGSZB már részletesen foglalkozott ezzel a csatlakozó országok civil szervezeteinek képviselőivel együtt a közös konzultációs bizottságok keretében.

3. A foglalkoztatáspolitikát ne csupán munkaerő-piaci szerkezeti reform legyen

3.1 Kétségtelen, hogy a felvázolt rossz foglalkoztatási helyzetnek messzemenően oka a gazdaság alakulása is. A lisszaboni stratégiát évi átlagban 3 %-os valós GDP-növekedést feltételezve fogadták el. A várt fellendülés helyett azonban a gazdasági helyzet 2000 óta gyorsan romlott. Így a következő években a növekedési ütem rendkívül csekély mértékű volt: 2001-ben 1,7 %, 2002-ben 1 %, sőt 2003-ban csak 0,8 %.

3.2 Ilyen körülmények közt világos, hogy a foglalkoztatáspolitikai célokat csak akkor lehet elérni, ha sikerül tartós konjunktúrális fellendülést elindítani. A növekedési potenciál fokozása és a teljes foglalkoztatottság elérése érdekében megfelelő keretfeltételeket kell teremteni, melyek mind a külső, mind a belső kereslet szempontjából kedvezőek. Az EGSZB ezzel összefüggésben az utóbbi időben többször is rámutatott arra, hogy ehhez európai szinten „egészséges makrogazdasági környezetre” van szükség. Ide tartozik mindenekelőtt egy olyan makropolitika, amely gazdasági pangás idején teret enged a tagállamok konjunktúrapolitikai lépéseinek a gazdaság- és a pénzügypolitika területén, és amely a gazdasági növekedés idején megteremt a megfelelő mozgásteret.

– Ezzel összefüggésben az EGSZB a helyes irányba tett lépésként üdvözli az Európai Bizottságnak a stabilitási és növekedési egyezményre vonatkozó reformjavaslatait, mindenekelőtt azt, hogy a pénzügyi deficitek megítélését az egyes országokra jellemző keretfeltételektől (pl. konjunktúra, eladósodottság, infláció) kell függővé tenni. Az is összhangban van a módosítandó egyezmény fokozott növekedésorientáltságával, hogy a tagállamokat és a nemzeti parlamenteket jobban bevonják a költségvetés konszolidálásába. Ezenfelül jobban tekintetbe kell venni az állami kiadások milyenségét, esetleg a növekedésre és foglalkoztatásra fordított stratégiai befektetésekből történő egyértelmű kiemelését által. ⁽⁵⁾ A Tanács feladata lesz – az Európai Bizottsággal egyetértésben – annak meghatározása, hogy mely kiadások tekinthetők európai érdekű stratégiai befektetésekként.

– Ezt egy olyan pragmatikus pénzügypolitikának kellene támogatnia, amely a gazdaság egészét, ezzel tehát a foglalkoztatásra gyakorolt hatást is figyelembe veszi. Az EGSZB már többször követelte ennek értelmében azt, hogy komolyan gondolkodjanak el rajta, hogy milyen intézkedéseket kell tenni ahhoz, hogy az Európai Központi Bank (EKB) egy olyan, tágabban értelmezett stabilitási célt tartson be, amely a pénzértékének stabilitása mellett a növekedés, a teljes foglalkoztatottság és a társadalmi kohézió rendszereinek stabilitását is szem előtt tartja. E célból az európai intézményekkel (Tanács, Európai Bizottság) és a szociális partnerekkel folytatott állandó párbeszéd kötelező előfeltételt jelent. Ez erősítené a befektetők és a fogyasztók bizalmát is.

⁽⁵⁾ Erre vonatkozóan lásd többek között az EGSZB 2004.02.26-i saját kezdeményezésű véleményét: „Költségvetési politika és befektetések” (előadó: Susana FLORIO) (HL322, 2004.02.25., ECO/105).

3.3 Az utóbbi három évben (miután 2000-ben a 15-tagú EU még 3 %-os növekedési ütemet ért el) a növekedés gyengüléséért mindenekelőtt makrogazdasági, és nem annyira strukturális okok voltak felelősek. Ezért az EGSZB már többször is nyomatékosan rámutatott arra, hogy az európai gazdaságpolitikának fő vonalaiban tekintetbe kell vennie ezeket a tényeket az ajánlásokban ⁽⁶⁾. Ahhoz, hogy Európában ellensúlyozni lehessen a vásárlóerő gyengeségét, a kereslet fontos elemei, a (magán- és közösségi) fogyasztás és beruházás érezhető élénkülésének kell bekövetkeznie. Európa – pozitív kereskedelmi mérlegével és növekvő exportjával – mindenképpen versenyképes. Ami ezzel szemben stagnál, az a belföldi kereslet. A strukturális reformok csak egy kedvezőbb makrogazdasági környezetben sikeresek. A béreket nem szabad csak a kínálati oldal költségtényezőjének tekinteni, mert azok nagyban meghatározzák a keresleti oldalt, és ezzel a vállalatok – különösen a helyhez kötött kis- és középvállalkozások – piaci kilátásait is. Németország példája mutatja, hogy a kifejezett bérvisszatartás – bár erősítheti a kínálati oldalt – a kereslet gyengítése révén egyben megakadályozza a konjunkturális fellendülést. Bár a reálbér tárgyalások során több lényeges szempont létezik, megerősíthető, hogy a reálbér-növekedésnek az adott ország összgazdasági termelékenységének növekedéséhez való igazodása garantálja egyrészt a kereslet kielégítő növekedését, másrészt biztosítja az Európai Központi Bank stabilitási irányvonalát. Ez a gazdaságpolitikai beállítottság oda vezethet, hogy Európában tartós és stabilitásközpontú gazdasági növekedést érünk el.

3.4 Az utóbbi években az európai politikai ajánlásokban az az álláspont uralkodott, hogy a szerkezeti tényezők (mint pld. a szociális partnerek bérpolitikája, a merev munkaerőpiaci szabályozás, a túl rövid munkaidők, a munkavállalók immobilitása és rugalmatlansága) alkotják az európai munkaerőpiac problémáját. És a legtöbb tagállamban az utóbbi évek foglalkoztatáspolitikájában valóban éppen erre helyezték a hangsúlyt. Ezzel szemben a munkába állásra való képesség támogatása vagy a szakképzettségi hiányok kiküszöbölése, valamint a hátrányos helyzetű csoportoknak a munkaerőpiacra való beléptetése egyértelműen háttérbe került.

3.5 Az EGSZB ezzel összefüggésben már többször rámutatott arra, hogy a társadalombiztosítási szolgáltatások és a munkavállalók jövedelmének megrövidítése, valamint a humán tőkébe való elégtelen befektetés a belpiaci kereslet meggyengüléséhez vezet, ami inkább felerősíti a gazdasági problémákat, és rosszul hat a munka termelékenységének alakulására. Egyébként ez az egyoldalú kínálati irányultság ellentmond maguknak a teljességre törekvő lisszaboni céloknak, különösen ami a foglalkoztatás termelékenységének és minőségének javítását illeti. Mindenképpen érvényes: az a munkaerő-piaci politika, amely túl keveset fordít a továbbképzésre, és a szakképzett munkanélkülieket alacsony képzettséget igénylő állások elfogadására kényszeríti, negatív hatással lesz a munka termelenségére. Az EGSZB azt a nézetet vallja, hogy – mint ahogy azt az utóbbi időben az Európai Bizottság is követeli – csak a foglalkoztatásnak a munka termelékenységével párhuzamosan való növelése a megfelelő stratégia. Természetesen alacsonyabb szakképzettségű igénylő állások is keletkeznek. Itt a munkaügyi és szociális jogszabályok betartására kell ügyelni.

3.6 Az európai foglalkoztatási vitában ma a foglalkoztatási arányok növelésének szükségessége áll a középpontban. A lisszaboni stratégiai cél a foglalkoztatás – mint a szegénység és a perifériára szorulás megelőzésének legjobb lehetősége – támogatásában áll. Ez nem a mindenáron való munkahelyteremtést, hanem a „munkahelyek minőségének javítását” célzó stratégiát implicálja. Ebben az értelemben a teljes foglalkoztatás felé vezető európai útnak együtt kell járnia a megfelelő bérekkel, a szociális biztonsággal és a magas munkajogi normákkal. Az EGSZB ezzel kapcsolatban felszólít arra, hogy a lisszaboni stratégia további követése során fokozott jelentőséget tulajdonítsanak a munka minőségének, különösen akkor, ha a strukturális reform körébe tartozó intézkedésekről van szó.

3.7 Az EGSZB ezzel semmi esetre sem szeretné azt mondani, hogy a munkaerő-piaci reformoknak vagy a más területen végrehajtott reformoknak ne lenne jelentőségük a munkahelyek létrehozásában. Az EGSZB azonban meg van győződve arról, hogy annak a célnak a megőrzése érdekében, hogy mennél több és jobb munkát teremtsünk, a jelenlegi helyzetben mindenekelőtt az a fontos, hogy felpörgessük a gazdaságot, és értelmes szerkezeti reformelképzeléseket támogassunk. Csak így lehet a reformok hatását és elfogadottságát növelni. A makropolitikának és a szerkezeti reformoknak kiegészíteniük, nem pedig helyettesíteniük kell egymást.

⁽⁶⁾ Lásd többek között az EGSZB 2003.12.11-i véleményét: „A 2003–2005. közötti gazdaságpolitika fő vonásai” (előadó Thomas DELAPINA) (HL C80, 2004.03.30).

4. Új utak a foglalkoztatáspolitikában: a vállalatok innovációs képessége – befektetés a munkába – a tudás, mint kulcserőforrás

4.1 Az európai vállalatok innovációs képessége döntő a gazdaság dinamikája szempontjából. Új és jobb termékek és szolgáltatások, valamint a termelékenység további növelése nélkül Európa gazdaságilag és foglalkoztatáspolitikailag hátrányba fog kerülni. A termelékenység javulása egyben változást is jelent a munka világában, nem mindig és azonnal pozitív egyenleggel. A szociális és gazdasági innovációról való lemondás azonban biztosan lefelé vezető spirálba torkollik. Ennek a változásnak a munkaerő-piacra ható következményeit szociális intézkedésekkel kell kísérni és tompítani.

4.2 Az új munkahelyek teremtésének és a meglévő foglalkoztatás megőrzésének lényeges előfeltételei a gazdasági növekedés és a beruházásoknak kedvező légkör, amelyet az európai belső piacon jelentős mértékben az új vállalatok, valamint a kis- és középvállalkozások biztosítanak⁽⁷⁾. A kis- és a mikrovállalkozások nagymértékben be vannak ágyazódva a helyi gazdaságba is, ezért még inkább profitálnak a stabil és növekvő belföldi keresletből. Az EGSZB ezért már többször utalt arra, hogy a foglalkoztatás kérdéseiben különleges figyelmet kell szentelni a vállalkozói szellem fejlesztésének, a vállalkozások fenntartását elősegítő politikának és az olyan vállalatok alapítása támogatásának, amelyek innovációk révén további munkahelyeket teremtenek⁽⁸⁾. Gyakran éppen a kis- és középvállalkozások azok, amelyek a piacon való helytállás érdekében különösen innovatívak. Itt a mikrovállalkozások támogatására is figyelmet kellene fordítani. Lehetővé kell tehát tenni a vállalatoknak, hogy teljes mértékben kibontakoztassák innovációs képességüket, mindenekelőtt jobb finanszírozási feltételek, a vállalatvezetés adminisztratív teendőinek egyszerűsítése, valamint jobb képzési lehetőségek révén.

4.3 Az EGSZB továbbá többször is utalt arra, hogy a tudásalapú társadalomban tudásukkal és képességeikkel az emberek jelentik az innováció és a haladás legfontosabb erőforrását.⁽⁹⁾ Európának meg kell találnia annak módjait, hogy továbbfejlessze szakember-, tudományos, kutatási és technológiai potenciálját, és azt piacépes új termékekre és szolgáltatásokra, s ezzel munkahelyekre váltsa át. Ez minden népességcsoportnak a képzésben való nagyarányú részvételét, jó szakképzést és a felsőoktatásból a munka világába való jobb átmenetet követel meg. A társadalmi légkört úgy kell fejleszteni, hogy a képzettséget magától értetődőnek tartás, a magasabb képzettség pedig ne számítson kiváltságnak. A jelenlegi OECD-tanulmányok ismét napvilágra hozták számos tagállam képzési és szakképzési rendszerének a gyengéit⁽¹⁰⁾. A diplomások és a szakemberek hiánya szűk keresztmetszetet jelent a gazdaságban, és egyúttal a képzéshez való hozzájutás akadályoztatását tükrözi. A szakképzési és továbbképzési politikában már régen lépéseket kellett volna tenni. Hol maradnak például a megfelelő beruházások annak érdekében, hogy:

– drasztikusan csökkenjen a képzésből kimaradók aránya, nőjön a főiskolát elvégzők száma, és mindenki számára ténylegesen biztosítva legyen az élethosszig tartó tanulás lehetősége?

– a felsőoktatást követően könnyebb legyen kikerülni a gazdasági életbe, különösen a kis- és középvállalkozásokhoz?

(7) Lásd az EGSZB 2004. 06. 30-i véleményét: „Az Európai Parlament és a Tanács határozati javaslat a vállalkozás és a vállalkozó szellem, különösen a kis- és középvállalkozások (KKV) többéves programjáról (2001-2005) szóló 2000/819/EK határozat módosítására” (előadó: Dimitrios DIMITRIADIS) (HL C 302, 2004.12.07.), valamint az EGSZB 2004. 03. 31-i véleményét „Az Európai Bizottság közleménye a Tanács, a Parlament, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság és a Régiók Bizottsága részére: Az *acquis communautaire* aktualizálása és egyszerűsítése” (előadó: Daniel RETUREAU) (HL C 112, 2004. 04. 30.) és az EGSZB 2003.06.18-i saját kezdeményezésű véleményét: „A kis- és mikrovállalkozások szerepe a gazdasági életben és az európai termelési szerkezetben” (előadó: Antonello PEZZINI) (HL C 220, 2003. 09. 16.).

(8) Lásd többek között az EGSZB 2003. 09. 24-i véleményét: „Vállalkozói szellem Európában (zöld könyv)” (előadó: Ben BUTTERS) (HL C 10, 2004. 01. 14.).

(9) Ezzel kapcsolatban lásd pl. az EGSZB 2004.10.28-i „Képzés és termelékenység” c. (előadó: Chrystoforos KORYFIDIS) (CESE 1435/2004) feltáró véleményét.

(10) Lásd ehhez az időszzerű PISA 2003-at: Nemzetközi OECD értékelő program (PISA).

- a foglalkoztatáspolitikai lényeges megelőző intézkedéseként biztosítva legyen egy olyan, jó minőségű alapképzés és szakképzés, amely a fiatalok számára minél zökkenőmentesebb belépést tesz lehetővé a munkaerő-piacra, és azt is biztosítja, hogy tartósan ott maradjanak?
- például évi egyhetes képzési szabadság biztosításával minél több dolgozónak legyen jobb lehetősége arra, hogy továbbképzésben vegyen részt?

4.4 Az EGSZB ezzel összefüggésben többször rámutatott a szakképzés és a továbbképzés területén az általános felelősségvállalás fontosságára, és ezzel együtt megállapította, hogy a szakképzésbe való befektetések nemcsak az állami szektorra, hanem a vállalatokra és magukra az egyénekre is tartoznak, hiszen az élethosszig tartó tanulás mind a foglalkoztatottaknak, mind a vállalatoknak, mind az egész társadalomnak a javára válik⁽¹¹⁾. A szakképzést és az élethosszig tartó képzést és továbbképzést nem szabad elszigetelten szemlélni, azoknak sokkal inkább a dolgozók karriertervezésének alapelemeként kell megjeleníteniük. Korcsoporttól és képzéstől függetlenül kellő motivációnak és lehetőségeknek kellene rendelkezésre állniuk a továbbképzéseken való részvételre. A szaktudás és az innovációs készség fejlesztése következképp üzemi szinten is a képzésbe és továbbképzésbe történő megfelelő befektetéseket, valamint innovációt támogató vállalati kultúrát feltételez.

4.5 Ma azonban nem elegendő az, ha az egyes ember kreatív és tanulékony. Magának a vállalatnak kell tanulékonynak lennie, azaz új tudást szereznie és azt piacépes termékekre és szolgáltatásokra váltania. Az innovációs képesség a verseny lényeges eleme. A jövőbeli innovációk alapjának biztosítása érdekében a tudománynak és a kutatásnak nagy fontosságot kell tulajdonítani. Fontos az állami és a magángazdasági kutatási rendszerben rejlő potenciál átfogó kiaknázása és hatékony összekapcsolása. Ennek értelmében az innováció és a kutatás támogatása és egyúttal a K+F-kiadások a lisszaboni célnak megfelelően a GDP 3 %-ára való növelésének – amelynek kétharmadát a magánszektorban kell biztosítani – nagy a jelentősége⁽¹²⁾. Fokozni kellene a kutatás és fejlesztés, mindenképp a növekedést segítő kulcstechnológiák állami támogatását európai és nemzeti szinten, annak érdekében, hogy kiépüljön a tudományos alap, s ez elősegítse a magánszektor K+F-beruházásait. A tagállamoknak és az Európai Bizottságnak egyidejűleg meg kellene kísérelnie közbeszerzési eljárások kiírását új, jelentős kutatást és innovációt igénylő termékekre és szolgáltatásokra.

4.6 Az innovatív munkaszervezés és innováció irányítása azonban a kis- és középvállalkozásokat is érinti. Sokan közülük különleges megoldásokat fejlesztettek ki és „globális szereplők”, másoknak speciális innovációs tanácsadási ajánlatokra van szükségük, amelyek az innováció irányítása mellett a tanulást segítő munkakörülmények létrehozását, valamint a munkatársak különleges szakképzési igényeit célozzák. A hálózatépítés és tudásmenedzsment segíthet a kis- és középvállalkozásoknak abban, hogy együtt új tudáspotenciálokat tárjanak fel⁽¹³⁾. Ezt a kulturális hiányt pótolni kell annak érdekében, hogy a kis- és középvállalkozások jobban hasznosítsák az alapkutatásokat. Ahhoz, hogy innovatívok tudjanak lenni, a kis- és középvállalkozásoknak ezen felül biztos alapfinanszírozásra van szükségük, és arra, hogy kockázati tőkéhez jussanak. Ez konkrétan azt is jelenti, hogy az EU belső piacán érvényes (pl. a pénzügyi liberalizációjára vagy a Bazel II-re vonatkozó) irányelveket a kis- és középvállalkozásokra gyakorolt hatásuk szempontjából felülvizsgálják, és adott esetben módosítják.

⁽¹¹⁾ Az EGSZB 2004.02.26-i saját kezdeményezésű véleménye: „Foglalkoztatáspolitikai intézkedések” (előadó: Renate HORNUNG-DRAUS, társelőadó: Wolfgang GREIF) (HL C 110, 2004.04.30.).

⁽¹²⁾ Lásd ehhez az EGSZB 2004.12.15-i „Az Európai Bizottság közleménye: Tudomány és technológia: Kulcs Európa jövőjéhez – az európai uniós kutatásfejlesztés irányvonalai” c. véleményét (előadó: Gerd WOLF) (HL C 157., 2005.06.28.).

⁽¹³⁾ Így a Cambridge University és a Massachusetts Institute of Technology (USA) közös tanulmánya azt találta, hogy a brit kis- és középvállalkozásoknak mintegy 2/3-a igénybe veszi a főiskolai szaktudást, míg ezt az USA-ban csak 1/3-uk teszi. Másrészt viszont a brit kis- és középvállalkozásoknak csak 13 %-a tartja az egyetemi képzéshez való erős kötődést fontosnak, míg ezt az USA-ban a kis- és középvállalkozások 30 %-a érzi így (lásd: Financial Times, London, 2004. november 30., kedd).

4.7 A virágzó gazdaság alapja az EU-ban is – úgy ma, mint a jövőben – a magas termelékenységgel rendelkező ipari mag. Az ipar és a szolgáltatások kölcsönösen egymásra vannak utalva. Az innovációba beletartozik az is, hogy a kutatást és fejlesztést célzottan a tudásalapú és szolgáltató társadalom igényeihez kell igazítani, melynek során az új foglalkoztatási területek kihasználása nem csupán a termelő ipar hagyományos ágazataiban érdemel különleges figyelmet. A lisszaboni stratégia a csúcstechnológia támogatása mellett a szolgáltató iparra való összpontosítást is megkívánja. Ennek előfeltételeként a társadalmi vonatkozású szolgáltatásokat át kell értékelni, enyhíteni kell az állami költségvetésre nehezedő nyomást, és méltányolni kell a teljesítőképes közigazgatás jelentőségét a gazdasági fejlődés szempontjából. Az olyan kulcsszavak, mint a képzés, a mobilitás, az individualizáció vagy a demográfia alakulásával, az ápolással és egészséggel, a család és a hivatás összeegyeztethetőségével szemben támasztott követelmények, valamint a megváltozott kommunikációs és szabadidős szokások afelé mutatnak, hogy további, ill. új igény van szociális, személyi, vagy akár kereskedelmi szolgáltatásokra. Ezek gyakran csak a szakmai fejlődés elején tartanak⁽¹⁴⁾. Ezzel összefüggésben az EGSZB már többször utalt arra, hogy a szociális gazdaság és a harmadik szektor fontos szerepet játszik az innováció és a foglalkoztatás szempontjából.⁽¹⁵⁾

4.8 Az innováció elsősorban az emberektől, a kreativitás számára nyitva álló mozgástértől, a képzettségtől, a tudástól, a tanulási képességtől és a munkaszervezéstől függ. Ezen belül döntőek az önállóság, az önrendelkezés és a részvételi jogok. Ebből a szempontból a munkakapcsolatok és a döntésben való részvétel rendszereinek átalakítása elsőrendű fontosságú. A stabil iparági kapcsolatok elősegítik az innovációt. Aki tehát most az érdekképviselet és a munkaviszonyok kialakítása során a foglalkoztatottak alapjogainak megerősítése helyett azoknak a szűkítése mellett áll ki, új fékeket helyez az innováció útjába. Az EGSZB ezzel összefüggésben rámutat arra, hogy a jelen keretirányelv-javaslat a belső piaci szolgáltatásokról nem vezethet a fennálló szociális-, bér- és biztonsági színvonal csökkenéséhez.

5. A módosítás tartósan teljesítőképes szociális államot, aktív és preventív munkaerő-piaci politikát szorgalmaz, valamint megkívánja a társadalombiztosítási rendszerek korszerűsítését és fejlesztését

5.1 Aki össze akarja szedni a bátorságát az innovációhoz és a változtatáshoz, annak a saját kezdeményezés mellett a társadalom támogatására is szüksége van. A kockázat vállalása és a szociális biztonság kéz a kézben járnak. Eközben sokan vannak olyan társadalmi szolgálatokra ráutalva, amelyek lehetővé teszik, hogy új dologba fogjanak, és azt megvalósítsák. A társadalmi kohézió szervezete, mint az európai szociális modell lényeges jellemzője elválaszthatatlan az innovációtól. A szociális államnak nyilvánvalóan mindig számolnia kell új kihívásokkal. Az EGSZB-nek ezzel kapcsolatban az a meggyőződése, hogy a lisszaboni foglalkoztatási célok csak akkor lesznek elérhetők, ha a megerősödik a szociálpolitika mint tevékenységi terület, és Európában tovább folytatják a minimális szociális előírások politikáját a munka- és életfeltételek kiegyenlítése érdekében. Ez a kibővített unióban különösen sürgős, mivel nő az EU-ban a jóléti különbség.

5.2 A szociális normák körül kialakuló verseny kockázatának csökkentése érdekében az EU szociális jogalkotásának meglévő szabályait a munkafeltételek, a munka- és egészségvédelem, a munkavállalói jogok, a nemek egyenlősége és a személyiségi jogok megóvása területén – jobban kell alkalmazni, és tovább kell fejleszteni. Ez vonatkozik a munkaidővel kapcsolatos kérdésekre is.

⁽¹⁴⁾ Ezzel kapcsolatban lásd a magas szintű csoport 2004. májusi jelentését a kibővült Európai Unió szociálpolitikájának jövőjéről.

⁽¹⁵⁾ Lásd még az EGSZB 2003.12.10-i véleményét az Európai Bizottságnak a Tanácshoz, az Európai Parlamenthez, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottsághoz és a Régiók Bizottságához írt, „A szociálpolitikai napirend felülvizsgálata” című közleményéről (SOC 148 – előadó: Luca JAHIER – HL C 80, 2004. 03. 30.), az EGSZB 2001.09.12-i saját kezdeményezéssel véleményét: „A nem jövedelemszerzési célú magán szociális szolgáltatók az európai közérdekű alapszolgáltatások tükrében” témában (SOC 67 – előadó: Jean-Michel BLOCH-LAINÉ – HL C 311, 2001. 11. 07.), valamint az EGSZB 2000.03.2-i véleményét: „A szociális gazdaság és a belső piac” témáról (INT 29 – előadó: Jan OLSSON – HL C 155, 2001. 05. 29.).

5.3 Az EGSZB már többször, így a „Foglalkoztatási munkacsoporttal” kapcsolatos, foglalkoztatás-politikai intézkedésekről szóló véleményében is szóba hozta a következő területeken szükséges és megvalósítható innovációkat ⁽¹⁶⁾.

- társadalombiztosítás szélesebb alapon – akadályok emelése a szegénység ellen;
- az alkalmazkodóképesség igazi egyensúlyt követel meg a munkaerő-piacon a rugalmasság és a biztonság között; a munkaszervezés új formáihoz a biztonság új formáira van szükség;
- a munkaerő-piaci politikában aktív és preventív intézkedések támogatása, mindenképp a munkaerő-piacon hátrányos helyzetű csoportok, valamint a bevándorló nők integrációjának erősítése;
- a fiatalok beléptetése a munkaerőpiacra és harc a fiatalok munkanélkülisége ellen;
- képzési offenzíva – az iskola előtti képzés javítása – magas színvonalú egész napos foglalkozás – kollektív szerződésben biztosított továbbképzési ajánlatok az élethosszig tartó tanulásra;
- befektetések a munka kornak megfelelő kialakításába – az idősebbek tudásának és tapasztalatának kamatoztatása;
- a nők kereső tevékenységének növelése – a hivatás és a család összeegyeztethetőségének biztosítása.

5.4 Ennek során az EGSZB többek között a következő állításokra helyezett különösen nagy súlyt:

- A munkanélküliekre és nem kereső személyekre vonatkozó aktív és preventív intézkedések támogatását fontos célként kell elismerni, és a munkaerőpiac-politikai eszközöknek következetesen arra kell irányulniuk, hogy a munkanélküliek újra betagoódjanak az elsődleges munkaerőpiacba.
- Főleg a munkanélküli fiatalokat kell megfelelően támogatni, hogy minél zökkenő mentesebben meg tudják vetni a lábukat a munkaerőpiacon. A fokozódó növekedés mellett a szakképzés minősége és egyben az egyetemi végzettségig tartó, a lehető legnagyobb értékű képzés biztosítása határozza majd meg nagyban, hogy ezzel a fiatal nők és férfiak munkaerőpiacon való folyamatos bent maradása és előrejutása is biztosítva lesz-e. Ezzel kapcsolatban felszólítjuk a munkaerőpiac összes szereplőjét, hogy – mindenképp a fiatalok munkanélkülisége elleni harc vonatkozásában – vizsgálják felül jelenlegi hozzájárulásukat és politikájukat ⁽¹⁷⁾.
- Egyes meghatározott csoportok, például olyan személyek számára, akik fogyatékkal élnek vagy alacsony képzettségűek, akik a munkaerőpiacon további nehézségekkel kerülnek szembe, meg kell teremteni – különösen a továbbképzés területén – a szükséges feltételeket ahhoz, hogy megkönnyítsük a munkaerőpiacra való bejutást, az ott maradást és az előrejutást.
- Tekintettel a csökkenő számú európai kereső népességre vonatkozó előrejelzésekre, a bevándorlók fontos szerepet játszhatnak a munkaerőpiac számára elégséges számú szakképzett munkaerő biztosításában, ami megfelelő intézkedéseket tesz szükségessé ⁽¹⁸⁾.

⁽¹⁶⁾ Az EGSZB 2004.2.26-i saját kezdeményezésű véleménye: „Foglalkoztatás-politikai intézkedések” (előadó: Renate HORNUNG-DRAUS, társelőadó: Wolfgang GREIF) (HL C 110, 2004. 04. 30.).

⁽¹⁷⁾ A fiatalok munkanélküliségéről és a társadalmi kirekesztésről szóló anyagok mellett lásd még: a 2004. november 5-i Európai Tanácsban Franciaország, Németország, Spanyolország és Svédország által bemutatott „European Pact for Youth” c. anyagot is.

⁽¹⁸⁾ 2003.12.10-i EGSZB vélemény: „A Bizottság közleménye a Tanács, az Európai Parlament, a Gazdasági és Szociális Bizottság és a Régiók Bizottsága részére a bevándorlásról, integrációról és foglalkoztatásról” (előadó: Luis Miguel PARIZA CASTANOS) (HL C 80, 2003. 03. 30.).

- Annak érdekében, hogy a csökkenő és öregedő kereső népességet figyelembe véve ténylegesen elérjük az aktív öregedés támogatását, meg kell teremteni azokat a gazdasági és politikai keretfeltételeket, amelyek erősítik a hosszabb szakmai életutak vonzerejét, és egyidejűleg megkönnyítik a vállalatoknak, hogy az idősebb munkavállalókat is nagyobb mértékben foglalkoztassák.

5.5 Az EGSZB ennek során többek között annak a szükségességét is aláhúzta, hogy többet kell tenni a nők foglalkoztatási arányának növeléséért, kiküszöbölve azokat az akadályokat, amelyek a nőket továbbra is távol tartják a munkaerőpiacon való részvételtől, s egyúttal a (többek között a bérezésben) fennálló egyenlőtlenségek következetes kezeléséért. Tekintettel arra a tényre, hogy a nők nagyobb arányú részvétele a foglalkoztatásban döntően a család és a munka összeegyeztethetőségétől függ – és pedig egyenlő mértékben a férfiaknál és a nőknél is –, éppen ezt a lisszaboni célt következetesen kell előrevinni. Az EGSZB ezért üdvözlöli a tagállamoknak szóló felhívásokat arra, hogy minden szinten és így közhivatalokon keresztül is biztosítani kell, hogy elegendő számban és minőségben legyenek elérhetőek és megfizethetőek a széles nyilvánosság számára a gyermekek és ápolásra szoruló személyek (pl. idősebb hozzátartozók, betegek) gondozását végző intézmények. A tagállamoknak teljesíteniük kell az aktuális foglalkoztatás-politikai vezérelvek megfelelő ajánlásait, oly módon, hogy konkrét célokat tűznenek ki és ezek eléréséhez megfelelő cselekvési terveket dolgoznak ki.

5.6 A lisszaboni folyamat felülvizsgálata során a foglalkoztatási iránymutatásokba és a társadalmi integrációs stratégiára vonatkozó közös célkitűzésekbe kifejezett utalásokat kell beépíteni a hátrányos helyzetben lévő, a társadalom periferiájára szorult és társadalmilag sebezhető csoportokra nézve. A tagállamokat arra kell buzdítani, hogy foglalkoztatási stratégiájuk és társadalmi integrációs stratégiájuk nemzeti akciótervébe legyenek fel a hátrányos megkülönböztetés minden formája elleni harcra vonatkozó stratégiákat.

5.7 A szociálpolitika jövőjére vonatkozó szakértői jelentés megállapította, hogy az az elterjedt vélemény, amely szerint a szociális védelem aláássa a versenyképességet, a gazdasági növekedést és a foglalkoztatás magas szintjét, tapasztalatilag aligha tartható, és olyan országokban, mint Svédország, Dánia, Ausztria, Luxemburg és Hollandia, a kiváló gazdasági teljesítőképesség kéz a kézben jár a szociális védelem magas szintjével⁽¹⁹⁾. Azok az országok, amelyek versenyképességben a legelső helyeket foglalják el, általában viszonylag nagy összegben ruháznak be a szociálpolitikába és a társadalombiztosítási rendszerekbe, és egyúttal magas foglalkoztatottsági, valamint a szociális transzfert követően alacsony szegénységi hányadossal rendelkeznek. Ma arról van szó, hogy kiegyensúlyozottan kell összekapcsolni a társadalombiztosítási rendszerek korszerűsítését és reformját annak érdekében, hogy amikor megkapják társadalmi védőfunkcióikat, azokat a létező adottságokhoz (például a demográfiai adatok alakulásához) igazítsuk. A hosszú távú finanszírozhatóság biztosításakor ennek megfelelően figyelembe kell venni a szociális méltányosság, az általános hozzáférhetőség és a szolgáltatások jó minőségének kritériumait is.

5.8 A legtöbb európai országban a társadalombiztosítás finanszírozása túlnyomórészt a munkavállalók és a munkaadók társadalombiztosítási járulékaiból történik. Ezeknek a járulékoknak a szintje részben olyan magasra emelkedett, hogy az már negatív hatással lehet a munkahelyteremtésre.

- Az EGSZB ezzel kapcsolatban egyetért a kibővített unióban a szociálpolitika jövőjével foglalkozó magas szintű csoport ajánlásaival, azzal, hogy a társadalombiztosítási rendszerek finanszírozásának alapját ki kell szélesíteni, hogy a „munka” tényezőről levegyük a terhet⁽²⁰⁾.
- Egyidejűleg intézkedéseket kell tenni az irányban, hogy megelőzzük az adó- és járulékkügy fenyegető erodálódását. Az EGSZB már ezzel összefüggésben is utalt arra, hogy a vállalati adók EU-szinten egységes kivetési alapja fontos lépés lehetne ebbe az irányba. A mozgó tényezők adóztatásakor és a környezetvédelem területén is tárgyalni kell a minimális adókulcsokról.

⁽¹⁹⁾ Ezzel kapcsolatban lásd: European Policy Centre (2004): Lisbon revisited – Finding a new path to European Growth (idézet a magas szintű csoport a májusban kibővített Európai Unió szociálpolitikájának jövőjéről szóló jelentésében – 42.o.)

⁽²⁰⁾ Ezzel kapcsolatban lásd a magas szintű csoport 2004. májusi jelentését a kibővült Európai Unió szociálpolitikájának jövőjéről.

- Az EGSZB ezen felül már többször felszólította a tagállamokat, hogy fokozzák erőfeszítéseiket társadalombiztosítási rendszerük korszerűsítése és javítása érdekében, hogy azok foglalkoztatási szempontból előnyösebbé váljanak ⁽²¹⁾.

5.9 Az egyik liszaboni célkitűzéshez tartozik az idősebb munkavállalók részvételének növelése a foglalkoztatásban. Az Európai Bizottság szerint 7 millió munkahelyet kell teremteni ahhoz, hogy az 50 %-os célt elérjük. Az EGSZB már rámutatott arra, hogy alapjában véve ésszerű célnak tartja megfelelő gazdasági és politikai feltételek mellett az aktív öregkor stratégiájának keretében annak a kornak az emelését, amikor a munkaerőpiacot ténylegesen elhagyják. Nyugdíjreformja során azonban számos tagállam kezelte központi kérdésként a törvény szerinti nyugdíjkorhatár pusztá emelését, miközben egyre inkább általánosan korlátozták, sőt akár megszüntették a korai öregségi nyugdíjba vonulás lehetőségét. Emögött az az egyoldalú feltételezés húzódik meg, hogy elsősorban az érintettek egyéni akaratán és a nyugdíjbiztosítási jog hiányzó ösztönzésén múlik, hogy miért nem akarnak az idősebb munkavállalók tovább munkaviszonyban maradni. Más fontos szempontokat nem vesznek figyelembe. A tagállamokban olyan gazdasági és politikai körülményeket teremtünk, amelyek e dolgozókat, önkéntes alapon, arra ösztönzik, hogy később – a törvénye s nyugdíjkorhatáron is túl – hagyják el a munkaerőpiacot, miközben az őket alkalmazni kívánó vállalatokat egyedejük felkérjük, alakítsák ki a számukra fenntartott munkahelyeket és munkakörülményeket.

5.10 Az EGSZB a „Foglalkoztatás”, „A szociálpolitika jövője a kibővített unióban” és a „Liszaboni stratégia a növekedésért és a foglalkoztatásért” nevű magas szintű csoportokkal egyetértésben olyan, egyes tagállamokban (Finnországban és Svédországban) már gyakorlatként alkalmazott megközelítések mellett száll síkra, melyek a munka minőségére és a továbbképzésre teszik a hangsúlyt. Ahhoz ugyanis, hogy az 55–65 éves korosztály 2010-ben termelékeny módon legyen foglalkoztatva, elsősorban olyan munkaerőpiac van szükség, amely megengedi az idősebb munkavállalók foglalkoztatását is, amely az összes szereplőtől aktív alkalmazkodást követel meg, amelyhez hozzátartozik a szakképzettség fejlesztése is. Ehhez beruházások szükségesek a produktív továbbképzésbe, valamint megelőzés az egészségvédelem és az egészség elősegítése területén, hogy megmaradjon a munkaképesség. Az idősebb keresők helyzetének megváltoztatására törekvő politika mindenesetre már késve avatkozik be, ha a 40–50 éves korcsoporttal kezd el foglalkozni. Ez okból éppúgy szükség van egy olyan személyzetkezelésre, amely a keresőképesség kezdetétől fogva figyelembe veszi az életkort, mint az idősödő munkavállalók munkahely-kialakításának modelljeire (mindenekelőtt megfelelő munkaidőmodellekre, amelyek csökkentik a fizikai és lelki megterhelést) ⁽²²⁾.

6. Az EGSZB politikai ajánlásai

6.1 A gazdaság- és foglalkoztatáspolitikai koordináció tartalmi összekapcsolása

- Liszabon óta voltak pozitív erőfeszítések arra, hogy a foglalkoztatáspolitikai és a gazdaságpolitikai koordináció időben szinkronba kerüljön. Problematikus marad továbbra is a tartalmi összekapcsolás hiánya, amelynél garantálni kell, hogy a foglalkoztatáspolitikai iránymutatások és a gazdaságpolitikáról szóló iránymutatások egymással kölcsönösen összhangban legyenek.
- A résztvevők (kormányok, EKB, szociális partnerek) hatékony összehangolása csak akkor fog megvalósulni, ha a pénz- és költségvetési politika is felelősséget vállal a növekedésért és foglalkoztatásért, és ezt beépítik a gazdaságpolitika fő irányvonalába is.

⁽²¹⁾ 2004. 07. 01-i EGSZB-vélemény: „Az Európai Bizottság közleménye a Tanács, az Európai Parlament, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság és a Régiók Bizottsága számára: A szociális védelem korszerűsítése a munkahelyek számának és színvonalának növelése érdekében – átfogó megközelítés arról, hogyan lehetne a munkát jövedelmezővé tenni” (előadó: HILL asszony) (HL C 302, 2004.12.7.).

⁽²²⁾ Ezzel kapcsolatban lásd mindenekelőtt a 2004.12.16-i EGSZB véleményt: „Az Európai Bizottság Közleménye a Tanácshoz, az Európai Parlamenthez, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottsághoz és a Régiók Bizottságához Az idősebb munkavállalók foglalkoztatottságának emelése és a munkaerőpiacról történő kivonulás késleltetése címmel” (előadó: Gérard DANTIN) (HL C 157., 2005.06.28.).

- Ezzel összefüggésben fokozottabban figyelembe kell venni az Európai Bizottságnak a stabilitási és növekedési egyezmény fokozottabb növekedésorientáltságára irányuló reformjavaslatait is, mint ahogy ezt a magas szintű szakértői csoport is követelte a lisszaboni stratégiával kapcsolatban, így többek között a növekedésre és foglalkoztatásra fordított stratégiai beruházások deficitszámításból való kivétele révén. A Tanács feladata lesz – az Európai Bizottsággal egyetértésben – annak meghatározása, hogy mely kiadások tekinthetők európai érdekű stratégiai befektetésekknek.

6.2 A szociális partnerek jobb bekapcsolása és a makrogazdasági párbeszéd felértékelése

- Ennek nemzeti és európai szinten is végbe kell mennie. Így például egy reálpolitikailag felértékelt makrogazdasági párbeszéd jelentős mértékben hozzájárulhat a jobb „kormányzáshoz”, és a szociális partnerek véleményének figyelembe vételével a folyamat egészének sikeréhez. Ez az egyetlen hely, ahol az összes gazdaság- és foglalkoztatáspolitikai felelősséget viselő szereplő összejön egy arról folytatott nyílt párbeszédre, hogy miként lehet az EU-ban a legkönnyebben egy növekedést és foglalkoztatást elősegítő „politikai keveréket” elérni.
- A tagállamok szintjén, teljes autonómiájuk figyelembe vétele mellett, biztosítani kell a szociális partnerek megfelelő részvételét, főleg akkor, amikor strukturális reformokról, valamint szakképzésről és innovációról van szó, de az európai foglalkoztatási stratégia megvalósításának összes szakaszának vitáiban is (a nemzeti cselekvési tervek kidolgozása, alkalmazása, értékelése) ⁽²³⁾.

6.3 Az illetékes tanácsok hatékony együttműködése

- Annak érdekében, hogy az EU-ban sikeresen tudjuk az együttes foglalkoztatáspolitikai stratégiát követni, intenzívebbé kell tenni több „Lisszabonhoz kapcsolódó” tanács között az együttműködést. Különösen a gazdasági és a pénzügyminiszterek tanácsának a versennyel foglalkozó, valamint a foglalkoztatási, szociálpolitikai, egészségügyi és fogyasztóvédelmi miniszterek tanácsaival való szoros összekapcsolása szükséges.
- Egy ilyen, jobb koordinációra többek közt a tavaszi csúcskonferencia előkészítése során van szükség. A lisszaboni folyamat horizontális, és irányítását nem szabad egyedül a gazdasági és pénzügyminiszterek tanácsának kezébe letenni.

6.4 A makropolitikának és a strukturális reformoknak ki kell egészíteniük egymást

- Mivel 2000-ben a 15-tagú EU még 3 %-os növekedési ütemet ért el, meg kell állapítani, hogy az utóbbi három évben a növekedés gyengüléséért mindenekelőtt makrogazdasági és kevésbé strukturális okok mutatkoznak felelősnek. Ezzel a ténnyel az európai gazdaságpolitika fő irányvonalait meghatározó ajánlásokban számolni kell.
- Ahhoz, hogy Európában ellensúlyozni lehessen a vásárlóerő gyengeségét, a keresletben szerepet játszó fogyasztás, valamint a magán- és közösségi beruházások érezhető élénkülésének kell bekövetkeznie. Erre építve a foglalkoztatási lehetőségek teremtése során jelentős szerepet kaphat a strukturális reformok egy olyan, ésszerű együttese, amely nem gyengíti tovább a belső keresletet.
- Ennek értelmében a foglalkoztató-képesség támogatásának, a szakképzettségi hiányosságok felszámolásának, valamint a munkaerőpiacon hátrányos csoportok integrációjának megkülönböztetett jelentőséget kell tulajdonítani

⁽²³⁾ Ezzel kapcsolatban lásd a tagállamok szociális partnereinek a foglalkoztatási vezérelvek alkalmazására vonatkozó kezdeményezéseiről szóló 2004. évi jelentést, ETUC, UNICE, UEAPME, 2004.

- Az EU egésze jelenleg helytáll a globális versenyben, kiegyenlített kereskedelmi mérleggel, azonban nem kielégítő növekedési ütemmel. A globális versenyben Európának rá kell eszmélnie az erősségeire. Nem versenyezhet a legalacsonyabb bérek terén Ázsia és Afrika országaival. Ehelyett továbbra is a széles körűen megalapozott innovációs politikára, illetve kifinomult, magas többletértéket tartalmazó áruk termelésére és ilyen szolgáltatások nyújtására kell támaszkodnia.
- A szabad kereskedelem pozitív hatásainak előfeltétele egy olyan, az eladható áruk árait nem torzító árfo-lyamrendszer egy, a kereskedelemben részt vevő összes ország közötti munkamegosztással együtt, amely lehetővé teszi a béreknek a termelékenység fokozódásával párhuzamos emelését. Ezen előfeltételek egyike sem adott jelenleg, és ezeket az EU-ban politikai felelősséget viselőknél kellene célul kitűzniük.
- Az EGSZB ezzel kapcsolatban felszólít arra, hogy a lisszaboni stratégia további követése során fokozott jelentőséget tulajdonítsanak a munka minőségének, különösen akkor, ha strukturális reformintézkedések megvalósításáról van szó.

6.5 A kis- és középvállalkozások hatékony foglalkoztatásban játszott szerepének támogatása

- Éppen a kis- és közepes vállalatok azok, amelyek az európai belső piacon a gazdasági növekedésről és az új munkahelyekről gondoskodnak. Ebből következően támogatni kell a vállalkozó szellemet és a vállalat-kozái képességek teljes kibontakoztatását, mindenekelőtt jobb finanszírozási feltételekkel, a vállalatirány-ítás adminisztrációjának egyszerűsítésével, valamint szélesebb körű szakképzési intézkedésekkel ⁽²⁴⁾.
- Mindenekelőtt azon cégeknek kellene támogatást juttatni, amelyek az innováción keresztül gondos-koznak a növekedésről és foglalkoztatásról. Ez sokkal fontosabb, mint a vállalkozások számának pusztá-növelése.

6.6 A végrehajtás optimalizálása magukban a tagállamokban

- A magas szintű szakértői csoportnak a lisszaboni stratégiával kapcsolatban 2004 novemberében Wim Kok elnökletével elkészített jelentésével összhangban az EGSZB-nek az a meggyőződése, hogy a tagállamokon az eddignél nyomatékosabban számon kell kérni a lisszaboni célok elérését. Az egyes célok el-nem érésének jelenleg alig van kihatása a nemzetállami politika alakulására. A nyilvános „pellengérré állítás” csak néha tölti be szerepét.
- Az általános foglalkoztatási célokat kellően ambiciózus nemzeti célokra kell lebontani, nagyobb átlátha-tóságot kell teremteni, és biztosítani kell a szélesebb körű nemzeti vita kialakulását a lisszaboni célok megvalósításáról szóló nemzeti jelentés (ill. cselekvési terv) körül.
- A „benchmarking”-ot úgy kellene alakítani, hogy kitűnjön az egyes tagállamok relatív helyzete, és abból ésszerű politikai következtetéseket lehessen levonni.
- A 2000. évi konkrét kezdő értékekből kiindulva egyes tagállamoknak másokhoz képest nagyobb erőfe-sztítéseket kell tenniük ahhoz, hogy az általános lisszaboni foglalkoztatási célt elérjék. Azok, amelyeknél a részvételi arány a 70 %-ot közelíti vagy afölött van, éppúgy kihívás előtt állnak, mint azok, amelyek ez alatt vannak. Sokkal inkább a foglalkoztatás fejlesztését kellene tehát nézni, mint pusztán az arányokat összehasonlítani.

⁽²⁴⁾ Ezzel kapcsolatban lásd az EGSZB-nek a 7. és 8. megjegyzésben szereplő véleményeit is.

- A folyamat sikeréhez valódi nemzeti reformpartnerségeket kell támogatni a szociális partnerek megfelelő bekapcsolásával – ahogy azt a 2004. márciusi Európai Tanács is ösztönözte –, és a nemzeti parlamenteket is fokozottabban be kellene vonni ebbe a felelősségbe.

6.7 A bővítési dimenzió fokozottabb figyelembe vétele

- Az EU-nak foglalkoztatási stratégiájának kialakítása során különleges figyelmet kellene szentelnie az új tagállamok igényeinek, annak érdekében, hogy ezek az országok is teljesíteni tudják a közösségi foglalkoztatási célokat.
- Itt különös figyelmet kell fordítani a szociális partnerek megfelelő és hatékony bekapcsolására a foglalkoztatási stratégia minden fázisában.
- Tekintettel az eurózónához való esetleges csatlakozásra, a konvergencia kritériumokat úgy kell kialakítani, hogy azok segítsék a növekedést és a foglalkoztatást, és ne akadályozzák.

6.8 Az EU-költségvetés „lisszabonizálása”

- Az EU foglalkoztatási céljainak eléréséhez európai növekedési kezdeményezések is szükségesek, amelyek nem korlátozódnak a már eldöntött európai fejlesztési banki projektek előbbre sorolására. A 2003. évi Sapir-jelentés már felmutatott néhány fontos kezdeményezést a konjunktúra-költségvetés irányába.
- A 2006–2013 közötti időszakra szóló pénzügyi tervre vonatkozó bizottsági előterjesztés is tartalmaz érdekes javaslatokat, mint például egy, a növekedéshez való alkalmazkodást célzó alap létrehozását. Tovább kell vinni ezeket a gondolatokat, és mindent meg kell tenni, hogy a jövőbeli EU-költségvetésből hatékony európai növekedési és foglalkoztatási kezdeményezések indulhassanak ki.
- Ennek során biztosítani kell, hogy a rendelkezésre álló eszközöket – különösképpen a most csatlakozott országokban – hatékonyan használják fel a növekedést és foglalkoztatást érintő lisszaboni célok következetes megvalósítására.

6.9 Élénkebb párbeszéd a civil társadalommal és az EGSZB szerepe

- A lisszaboni stratégiát részben az élteti, ahogyan az emberek Európában gondolkodnak róla. Az EGSZB kész arra, hogy az európai foglalkoztatáspolitikai keretében felkínálja szakértelmét, és hozzájáruljon a lisszaboni stratégiának Európa polgáraival való szükséges megismertetéséhez.
- Ezzel összefüggésben az EGSZB a munkája során megkülönböztetett figyelemmel kezeli a lisszaboni folyamatot, és megfelelő belső struktúrákat tart szükségesnek ahhoz, hogy szoros együttműködésben álljon a Bizottsággal és az EU más szerveivel, valamint intenzív operatív kapcsolatban a civil társadalommal, európai szinten és a tagállamokban.
- AZ EGSZB úgy véli, hogy szakértelme és reprezentatív jellege folytán szerephez juthat azoknak a hatásvizsgálatoknak az elkészítésében, amelyeket az Európai Bizottság rendszeressé kíván tenni. Mint ahogyan azt a folyamatban lévő viták megmutatták, rendkívül fontos, hogy a jogalkotási javaslatok tükrözzék a nézőpontok sokféleségét, és a lehető legalaposabb és legobjektívabb alapokra építkezzenek. A hatásvizsgálatok eredményeinek minél korábbi eljuttatása az EGSZB-hez, az a lehetőség, hogy véleményezhesse azokat még azelőtt, hogy azok az EU-intézmények elé kerüljenek, – az „Európai újjászületésért” partnerség értelmében – az európai jogalkotási kezdeményezések nagyobb elfogadottságát eredményezhetné.

Brüsszel, 2005. február 9.

Az Európai Gazdasági és Szociális
Bizottság

elnöke

Anne-Marie SIGMUND